

Henkilönsuojainten valtakunnallinen markkina- valvontahanke 2019

Loppuraportti

Sisällys

Tiivistelmä.....	3
Sammanfattning.....	3
1. Hankkeen tausta ja tavoite.....	4
2. Hankkeen toteutus.....	5
2.1 Hankkeen ohjaus.....	5
2.2 Tarkastuslistat.....	5
2.3 Koulutus ja tiedottaminen.....	5
2.4 Valvontakohteet.....	5
2.5 Resurssit.....	5
2.6 Aikataulu.....	5
3. Hankkeen tulokset.....	6
3.1 Tuoteryhmäkohtainen tarkastelu.....	6
3.2 Yhteenveto.....	6
3.3 Hankkeen jatkotoimet.....	7
3.4 Johtopäätökset.....	7
3.5 Taulukko. Hankkeen tulokset tuoteryhmittäin.....	7

Raportin nimi: Henkilönsuojainten valtakunnallinen markkinavalvontahanke 2019. Loppuraportti.

Julkaisija: Työsuojeluhallinto 2020

Lisätietoja: Hankekoordinaattori, ylitarkastaja Reijo Kallio, etunimi.sukunimi@avi.fi

Tiivistelmä

Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueet toteuttivat vuonna 2019 turvallisuusalan henkilönsuojainten markkinavalvontahankkeen. Hanketta veti Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue. Jokaisella työsuojelun vastuualueella oli edustajansa hankkeen ohjausryhmässä. Hankkeen suunnittelu ja koulutus toteutettiin helmi–huhtikuussa 2019. Tarkastukset tehtiin touko- ja lokakuun välisenä aikana 2019. Tarkastukset tehtiin suojaamia valmistavissa yrityksissä, niitä Suomeen tuovissa sekä myyvissä erikoisliikkeissä, verkko- ja rautakaupoissa sekä tavarataloissa.

Hanke toteutettiin kahdessa osassa. Toisessa osassa tarkastettiin direktiivin (89/686/ETY) ja toisessa asetuksen (EU) 2016/425 mukaan valmistetut suojaimet. Hank-

keeseen osallistui yhdeksän tarkastajaa ja siinä tarkastettiin yhteensä 79 suojaainta. Tarkastetuista suojaimista 76 prosenttia oli täysin kunnossa. 13 prosentissa eli yhdeksässä tuotteessa oli puutteita merkinnöissä. Suomen- tai ruotsinkieliset käyttöohjeet puuttuivat 4 prosentista suojaimia. Käyttöohjeista 23 prosentissa oli erilaisia puutteita.

Kun merkinnöissä ja käyttöohjeissa havaittiin puutteita, tarkastettiin ja saatettiin kuntoon myös suojaimen vaatimustenmukaisuutta osoittavat asiakirjat, tyyppi-tarkastustodistus ja vaatimustenmukaisuusvakuutus. Nämä pyydettiin suojaimen Suomeen tuojalta tai valmistajalta. Myöhemmin tehtävillä jälkivalvontatarkastuksilla selvitetään, onko havaittuja puutteita korjattu.

Sammanfattning

Slutrapport om det nationella marknadstillsynsprojektet för personlig skyddsutrustning år 2019

Ansvarsområdena för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket genomförde år 2019 ett marknadstillsynsprojekt för personlig skyddsutrustning inom säkerhetsbranschen. Projektet leddes av ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. Varje ansvarsområde för arbetarskyddet hade sin företrädare i styrgruppen för projektet. Planeringen och utbildningen för projektet genomfördes i februari–april 2019. Inspektionerna gjordes mellan maj och oktober 2019. Inspektioner gjordes i företag som tillverkar skyddsutrustning, i specialaffärer, nätbutiker, järnaffärer och varuhus som importerar och säljer skyddsutrustning i Finland.

Projektet genomfördes i två delar. I den ena delen inspekterades skyddsutrustning som tillver-

kats enligt direktivet (89/686/EEG) och i den andra skyddsutrustning som tillverkats enligt förordningen (EU)2016/425). Nio inspektörer deltog i projektet och man granskade sammanlagt 79 skyddsutrustningar. Av de granskade skyddsutrustningarna var 76 procent helt i ordning. I 13 procent, dvs. i nio produkter fanns brister i märkningarna. Bruksanvisningar på finska eller svenska fattades i 4 procent av skyddsutrustningarna. 23 procent av bruksanvisningarna hade olika slags brister.

Då brister upptäcktes i märkningarna och bruksanvisningarna, granskades också de handlingar som påvisar att skyddsutrustningsprodukterna överensstämmer med kraven, typintyget och försäkran om överensstämmelse och dessa sattes i ordning. Dessa begärdes av importören av skyddsutrustningen till Finland eller av tillverkaren. Med de efterkontrollinspektioner som görs senare utreder man om de upptäckta bristerna åtgärdats.

1. Hankkeen tausta ja tavoite

Markkinoilla olevien turvallisuusalan henkilönsuojainten käyttöohjeissa ja merkinnöissä on havaittu puutteellisuksia. Maahantuojat, jakelijat ja myyjät eivät aina tunnne suojaimia koskevia vaatimuksia, mikä vaikuttaa siihen, että käyttöohjeiden ja merkintöjen osalta puutteellisia tuotteita saatetaan markkinoille. Aiemmin tehtyjen tarkastusten jälkivalvontaa tehdään muihin suojaimiin tarpeen mukaan. Asetus (EU) 2016/425 aiheutti paljon kysymyksiä toimijoiden keskuudessa.

Niin sanottu NLF-asetus (EY) 765/2008 edellyttää EU:n jäsenmailta markkinavalvontaa. Turvallisuusalan henkilönsuojainten aiemmista markkinavalvontahankkeista on kulunut jo useita vuosia ja osaa tuotteista ei ole aiemmin tarkastettu lainkaan.

Hankkeen tavoitteena oli selvittää markkinoilla olevien turvallisuusalan henkilönsuojainten merkintöjen, käyttöohjeiden ja muiden asiakirjojen vaatimustenmukaisuuden taso ja saada merkinnät, käyttöohjeet ja asiakirjat vaatimustenmukaisiksi.

2. Hankkeen toteutus

2.1 Hankkeen ohjaus

Hankkeen vetäjäksi valittiin Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue, jossa vastuuhenkilönä oli ylitarkastaja Reijo Kallio. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue laati hankesuunnitelman, jonka pohjalta hanketta varten perustettu ohjausryhmä päätti hankkeen toteutuksesta ja muista yksityiskohdista. Jokainen työsuojelun vastuualue nimesi ohjausryhmään edustajansa.

Ohjausryhmään kuuluivat:

- ylitarkastaja Reijo Kallio LSSAVI, puheenjohtaja
- tarkastaja Jukka Pelkonen, ISAVI
- tarkastaja Antero Nissinen, PSAVI
- tarkastaja Tapio Saarinen, LSAVI
- tarkastaja Mika Piirainen, ESAVI

Lisäksi ohjausryhmän kokouksiin osallistui sosiaali- ja terveysministeriön edustajana neuvotteleva virkamies Pirje Lankinen.

Ohjausryhmä kokoontui maaliskuussa 2019. Kokouksessa suunniteltiin hankkeen toteutus ja sovittiin yhteisistä toimintatavoista. Tarkastusten jälkeen henkilönsuojainten yhteyshenkilöverkoston kokouksessa analysoitiin hanketta ja pohdittiin markkinavalvonnan kehitystarpeita.

2.2 Tarkastuslistat

Hanketta varten ohjausryhmä laati ja päivitti tarkastuslistat, joissa kysytään tarkastettavien tuotteiden ja niiden jakeluketjujen tiedot.

2.3 Koulutus ja tiedottaminen

Hankkeen tarkastuksia tekeville tarkastajille järjestettiin maaliskuussa 2019 koulutustilaisuus, jossa käytiin sosiaali- ja terveysministeriön työ- ja tasa-arvo-osaston asiantuntijoiden kanssa läpi alan lainsäädäntöä ja standardeja. Hankkeen tuloksista laaditaan hankkeen valmistuttua tiedote, joka jaetaan sidosryhmille ja julkisuu-teen vetovastuussa olevan työsuojelun vastuualueen toimesta.

2.4 Valvontakohteet

Valvontakohteiksi valittiin valmistajien lisäksi henkilönsuojaimia Suomeen tuovia yrityksiä sekä henkilönsuojaimia myyviä liikkeitä. Kullekin työsuojelun vastuualueelle osoitettiin oma tarkastettava tuoteryhmä päällekkäisyyksien välttämiseksi.

2.5 Resurssit

Kaikki viisi aluehallintovirastojen työsuojelun vastuu-alueetta osallistui hankkeeseen. Jokainen vastuualue oli varannut hanketta varten noin 1–2 henkilötyökuukautta. Kultakin vastuualueelta hankkeessa oli mukana yhdestä kolmeen tarkastajaa.

2.6 Aikataulu

Hanke suunniteltiin, toteutettiin ja saatettiin päätökseen vuoden 2019 aikana. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue aloitti hankkeen suunnittelun helmikuussa 2019, ja siitä alkaen ohjausryhmä osallistui hankkeen suunnitelman viimeistelyyn ja teki päätöksiä hankkeen toteutustavasta. Tarkastukset aloitettiin toukokuussa 2019. Välittömästi tarkastuksen jälkeen tarkastajat kirjasivat tarkastamansa tuotteet valvontatietojärjestelmään. Näin varmistettiin, että kukin tuotenimike tarkastetaan vain kerran.

3. Hankkeen tulokset

Työsuojelun vastuualueet tarkastivat 55 suojainta, jotka oli valmistettu direktiivin (89/686/ETY) mukaan ja 24 suojainta, jotka oli valmistettu asetuksen (EU) 2016/425 mukaan.

3.1 Tuoteryhmäkohtainen tarkastelu

Taulukko s. 7

Jalkineet (PSAVI)

- **työjalkineet EN ISO 20347**
- **palomiesten jalkineet EN 15090**

Hankkeessa tarkastettiin 20 erinimistä suojajalkinetta. Melkein kaikki oli täysin kunnossa, sillä vain yhdestä työkenkäparista puuttui käyttöohjeet.

Suojakäsineet (ISAVI)

- **pisto-/viiltosuojatut käsineet EN 388, EN 1082-1 ja -2**
- **palomiesten suojakäsineet EN 659**

Hankkeessa tarkastettiin 12 käsineparia, joista 75 prosenttia oli kunnossa. Puutteita oli kolmen käsineen merkinnöissä, neljän käyttöohjeissa ja yhdestä puuttuivat käyttöohjeet kokonaan.

Suojavaatteet (LSSAVI)

- **luotiliivit**
- **palomiesten suojavaateetus EN 469**
- **moottoripyöräilijöiden ajoasut ammattikäyttöön EN 13595-1**

Hankkeessa tarkastettiin 18 erinimistä suojavaatetta. Vaatteista kaikilta osin oli kunnossa 61 prosenttia. Luotiliiveistä vain yksi oli kaikilta osin kunnossa, kun taas palomiesten vaatteet olivat kaikilta tarkastetuilta osin täysin kunnossa.

Kuulonsuojaimet (LSAVI)

- **kommunikaatiokuulonsuojaimet EN 352-6**
- **tasorajoitteiset kuulonsuojaimet EN 352-7**

Hankkeessa tarkastettiin 17 kuulonsuojainta, joista kaikilta osin oli kunnossa 76 prosenttia. Eräiden kuulonsuojainten käyttöohjeista puuttui muun muassa tietoja tuotteesta olevista merkinnöistä ja suojausluokista.

Silmiensuojaimet ja putoamissuojaimet (ESAVI)

- **visiirit EN 166**
- **suojalasit EN 166**
- **kelautuvat tarraimet EN 360**

Hankkeessa tarkastettiin 10 kappaletta suojalaseja tai visiirejä ja kaksi kelautuvaa tarrainta. Toisen tarraimen käyttöohjeesta puuttuivat tuotteesta olevien merkintöjen selitykset. Kaikissa suojalaseissa ei ollut vaadittavia merkintöjä. Kirkkaasta muovista valmistetussa suojaimessa painamalla tehtyjä merkintöjä oli vaikea nähdä.

3.2 Yhteenveto

Hankkeessa tarkastettiin 79 eri tuotemerkkiä. Lukumääräisesti eniten tarkastettiin jalkineita, 20 paria. Kaikki tarkastukset tehtiin etukäteen laadittuja tarkastuslistoja käyttäen. Suojaimista katsottiin merkinnät ja käyttöohjeista kaikkia henkilönsuojaimia koskevien perusvaatimusten edellyttämät asiat. Suojaimet olivat kokonaisuudessaan hyvin merkitty. Suurin epäkohta oli suojainten puutteelliset käyttöohjeet. Käyttöohjeista puuttui useimmiten suojausluokat, suojaimessa olevien merkintöjen selitykset ja tyyppitarkastuslaitoksen yhteystiedot. Asetuksen (EU) 2016/425 mukaan valmistetut tuotteet olivat paremmassa kunnossa (80%), kuin direktiivin (89/686/ETY) mukaan valmistetut (62%). Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että markkinoilla olevien suojainten asiakirjat ja merkinnät on täytynyt saattaa asetuksen mukaisesti huhtikuuhun 2019 mennessä, jolloin mahdolliset virheet ja puutteet on samalla voitu korjata.

Yksittäisten tarkastettujen tuotteiden määrä osoitautui varsin pieneksi, koska markkinoilla olevia erimerkisiä turvallisuusalan tuotteita oli rajoitetusti. Monipuolisen otannan ansiosta hanke kattoi kuitenkin varsin suuren määrän erinimisiä suojaimia.

3.3 Hankkeen jatkotoimet

Työsuojelun vastuualueet jatkavat hankkeessa havaittujen puutteiden selvittelyä suojaamia Suomeen tuovien yritysten ja jakelijoiden kanssa ohjausryhmässä sovitun mukaisesti. Mahdolliset markkinavalvontatoimenpiteet hoidetaan sosiaali- ja terveysministeriön työ- ja tasa-arvo-osastolla.

3.4 Johtopäätökset

Tulokset osoittavat, että kaupoissa myytävien henkilönsuojainten merkinnöissä ja käyttöohjeissa ei ole paljoa vakavia puutteita. Erityisesti voidaan mainita palomiesten asut ja jalkineet, jotka olivat asianmukaisessa kunnossa sataprosenttisesti (100%). Käyttöohjeet puuttui-

vat suomeksi ja ruotsiksi vain kolmesta eli 4 prosentista tarkastetuista tuotteista. Käyttöohjeella on kuitenkin ratkaiseva merkitys oikean suojaimen valintaan ja käytötapaan. Puutteellisten tietojen johdosta tehty väärä suojaervalinta voi johtaa hengenvaarallisiin seurauksiin.

Tilanteen parantamiseksi jälkivalvontaa suoritetaan ainakin niissä myymälöissä, joiden todettiin myyvän vaatimustenvastaisia suojaimia. Hankkeessa kävi ilmi, että puutteellisesti merkittyjen suojaainten myyntiin syyllistynevät pääosin samat toiminnan harjoittajat toistuvasti.

Henkilönsuojainten markkinavalvontaverkosto on tehnyt henkilönsuojaimia käsittelevän oppaan työkaluksi työsuojelutarkastajille. Työpaikkoja suojaainten valinnassa opastavat työterveysshuoltoyksiköt, Työturvallisuuskeskus, Työterveyslaitos ja aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet.

3.5 Taulukko. Hankkeen tulokset tuoteryhmittäin

Suojainhankkeen 2019 tulokset														
Standardi	Tuote	Tuote kpl	Kunnossa			Merkinnät				Käyttöohjeet				
						Puutteita merkinnöissä		Puuttui CE- merkki		Puutteita käyttö- ohjeissa		Puuttui kokonaan suomeksi		Puuttui kokonaan ruotsiksi
			kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
	Luotiliivit	5	1	20%	2	40%	0	0%	4	80%	1	20%	1	20%
EN 469	Palomiesten asut	5	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
EN 13595-1	M-pyöräilijän asut	8	5	63%	0	0%	0	0%	3	38%	0	0%	0	0%
EN ISO 20347	Työjalkineet	15	14	93%	0	0%	0	0%	0	0%	1	7%	1	7%
EN 15090	Palomiesten jalkineet	5	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
EN 388	Pisto-/viilto-suojatut käsineet	12	9	75%	3	25%	0	0%	4	33%	1	8%	1	8%
EN 352	Kommunikaatio-kuulonsuojaimet	17	13	76%	1	6%	0	0%	3	18%	0	0%	0	0%
EN 166	Visiirit	1	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
EN 166	Suojalasit	9	7	78%	3	33%	0	0%	3	33%	0	0%	0	0%
EN 360	Kelautuvat tarraimet	2	0	0%	1	50%	0	0%	1	50%	0	0%	0	0%
	Yhteensä	79	60	76%	10	13%	0	0%	18	23%	3	4%	3	4%